

3 (Sem-4) MAT

Bijni College Library
P.O. Bijni, Dist. Chirang
(B.T.A.D) Assam

2018

MATHEMATICS

(General)

(Coordinate Geometry and Vector Analysis)

Full Marks : 80

Time : 3 hours

The figures in the margin indicate full marks
for the questions

Answer either in English or in Assamese

1. Answer the following questions : 1×10=10

তলত দিয়া প্রশ্নবোৰৰ উত্তৰ কৰা :

(a) For what value of a , $ax^2 + 8xy + 8y^2 = 0$
represents a pair of coincident straight
lines?

a ৰ কি মানৰ বাবে $ax^2 + 8xy + 8y^2 = 0$
সমীকৰণে এযোৰ একৰেখীয় সবলৰেখা নিকপণ কৰিব ?

(b) Write the equation of the tangent to the
circle $x^2 + y^2 + 2gx + 2fy + c = 0$ at the
point (x', y') on the circle.

Assam State College Library
No. 1, Dibrugarh
Assam

$x^2 + y^2 + 2gx + 2fy + c = 0$ বৃত্তৰ ওপৰত থকা

(x', y') বিন্দুত টনা স্পৰ্শকৰ সমীকৰণটো লিখা।

- (c) Find the eccentricity of the ellipse
 $x^2 + 3y^2 = a^2$.

$x^2 + 3y^2 = a^2$ উপবৃত্তৰ উৎকেন্দ্ৰতা নিৰ্ণয় কৰা।

- (d) Define conjugate diameters of an ellipse.

উপবৃত্ত এটাৰ সংযুক্ত ব্যাসৰ সংজ্ঞা দিয়া।

- (e) Define asymptote to a curve.

এটা বক্ৰৰ অনন্তস্পৰ্শী বেখাৰ সংজ্ঞা দিয়া।

- (f) Write the symmetrical form of equation
of a straight line [d.c. l, m, n].

সৰলবেখাৰ সমমিত আকাৰৰ সমীকৰণটো লিখা [দিশাংক
 l, m, n]।

- (g) Write the equation of the plane passing
through origin.

মূলবিন্দুৰ মাজেৰে যোৱা সমতলৰ সমীকৰণ লিখা।

- (h) Write down the value of $[\vec{a}, \vec{b}, \vec{c}]$.

$[\vec{a}, \vec{b}, \vec{c}]$ ৰ মান কিমান?

(i) If $\vec{v} = xy\hat{i} + yz\hat{j} + zx\hat{k}$, then find $\vec{v} \cdot \vec{v}$.

যদি $\vec{v} = xy\hat{i} + yz\hat{j} + zx\hat{k}$, তেন্তে $\vec{v} \cdot \vec{v}$ ৰ মান উলিওৱা।

(j) $(\text{grad } \phi) \times \vec{A} + \phi \text{ curl } \vec{A} = ?$

2. Answer the following questions : 2×5=10

নিম্নোক্ত প্ৰশ্নবোৰৰ উত্তৰ দিয়া :

(a) Find the equation of the bisectors of the angles between the pair of lines given by $3x^2 + 6xy - y^2 = 0$.

$3x^2 + 6xy - y^2 = 0$ ৰেখাদ্বয়ৰ মধ্যবৰ্তী কোণৰ সমদ্বিখণ্ডক দুডালৰ যৌথ সমীকৰণ নিৰ্ণয় কৰা।

(b) Find the equation of the parabola whose focus is the point $(-1, 1)$ and directrix is the line $x + y + 1 = 0$.

$(-1, 1)$ নাভিবিन्दু আৰু $x + y + 1 = 0$ ৰেখা নিয়ামিকা হোৱা অধিবৃত্তৰ সমীকৰণ নিৰ্ণয় কৰা।

(c) Show that the difference between the focal distances of any point on a hyperbola is constant and equal to the transverse axis.

দেখুউৱা যে নাভিদ্বয়ৰ পৰা পৰাবৃত্তৰ যি কোনো এটা বিন্দুৰ দূৰত্ব প্ৰক্ৰক হয় আৰু ইয়াৰ মান বৃহদাক্ষৰ সমান।

- (d) Find the equation of the directrix of the conic $\frac{l}{r} = 1 + e \cos \theta$.

$\frac{l}{r} = 1 + e \cos \theta$ শাংকৰৰ নিয়ামিকাৰ সমীকৰণ উলিওৱা।

- (e) If $\vec{a} = (2, 1, -3)$, $\vec{b} = (1, 4, -2)$ and $\vec{c} = (3, -1, 5)$, then find $\vec{a} \times \vec{b} \times \vec{c}$.

যদি $\vec{a} = (2, 1, -3)$, $\vec{b} = (1, 4, -2)$ আৰু $\vec{c} = (3, -1, 5)$, তেন্তে $\vec{a} \times \vec{b} \times \vec{c}$ ৰ মান নিৰ্ণয় কৰা।

3. Answer any four questions of the following :

5×4=20

তলৰ যি কোনো চাৰিটা প্ৰশ্নৰ উত্তৰ কৰা :

- (a) For what value of k , the equation $2x^2 + 2kxy - 6y^2 + 3x + y + 1 = 0$ represents a pair of lines? 5

k ৰ কি মানৰ বাবে

$$2x^2 + 2kxy - 6y^2 + 3x + y + 1 = 0$$

সমীকৰণে এযোৰ সবলবেখা নিৰূপণ কৰে?

- (b) Show that the equation of the chord of contact of tangents from (x_1, y_1) to the ellipse $\frac{x^2}{a^2} + \frac{y^2}{b^2} = 1$ is $\frac{xx_1}{a^2} + \frac{yy_1}{b^2} = 1$. 5

দেখুওৱা যে (x_1, y_1) বিন্দুৰ পৰা $\frac{x^2}{a^2} + \frac{y^2}{b^2} = 1$

উপবৃত্তলৈ টনা স্পৰ্শকবোৰৰ ছেদবিন্দুত টনা জ্যাৰ

সমীকৰণ $\frac{xx_1}{a^2} + \frac{yy_1}{b^2} = 1$.

- (c) Find the condition that the line $lx + my + n = 0$ is a tangent to the conic $ax^2 + 2hxy + by^2 + 2gx + 2fy + c = 0$. 5

$lx + my + n = 0$ সৰলৰেখাডাল,

$$ax^2 + 2hxy + by^2 + 2gx + 2fy + c = 0$$

শাংকৰৰ স্পৰ্শক হোৱাৰ চৰ্ত উলিওৱা।

- (d) Find the equation of the plane through the line $x + y + z + 3 = 0 = 2x - y + 3z + 1$ and parallel to the line $\frac{x}{1} = \frac{y}{2} = \frac{z}{3}$. 5

$\frac{x}{1} = \frac{y}{2} = \frac{z}{3}$ ৰেখাৰ সমান্তৰাল আৰু

$x + y + z + 3 = 0 = 2x - y + 3z + 1$ ৰেখাৰ

মাজেৰে যোৱা সমতলৰ সমীকৰণ নিৰ্ণয় কৰা।

- (e) Find the equation of the cone with vertex at origin and passing through the curve $\frac{x^2}{a^2} + \frac{y^2}{b^2} + \frac{z^2}{c^2} = 1$, $\frac{x^2}{\alpha^2} + \frac{y^2}{\beta^2} = z$. 5

যদি এটা শঙ্কুৰ শীৰ্ষবিন্দুটো মূলবিন্দুত থাকে, আৰু শঙ্কুটো $\frac{x^2}{a^2} + \frac{y^2}{b^2} + \frac{z^2}{c^2} = 1$, $\frac{x^2}{\alpha^2} + \frac{y^2}{\beta^2} = z$ বক্ৰটোৰ মাজেৰে যায়, তেনেহ'লে শঙ্কুটোৰ সমীকৰণ নিৰ্ণয় কৰা।

- (f) If $\vec{r} = \vec{a} \cos \omega t + \vec{b} \sin \omega t$, then show that $\vec{r} \times \frac{d\vec{r}}{dt} = \omega(\vec{a} \times \vec{b})$ and $\frac{d^2\vec{r}}{dt^2} = -\omega^2\vec{r}$. 5

যদি $\vec{r} = \vec{a} \cos \omega t + \vec{b} \sin \omega t$, তেন্তে দেখুওৱা যে $\vec{r} \times \frac{d\vec{r}}{dt} = \omega(\vec{a} \times \vec{b})$ আৰু $\frac{d^2\vec{r}}{dt^2} = -\omega^2\vec{r}$.

Answer either (a) or (b) of each of the following questions : 10×4=40

তলৰ প্ৰতিটো প্ৰশ্নৰ পৰা (a) অথবা (b)ৰ উত্তৰ কৰা :

4. (a) (i) If by a rotation of the rectangular axes about the origin, the expression $ax^2 + 2hxy + by^2$ changes to $a'x'^2 + 2h'x'y' + b'y'^2$, then prove that $a+b = a'+b'$ and $ab - h^2 = a'b' - h'^2$. 5

(7)

অক্ষদ্বয়ক মূলবিন্দু সাপেক্ষে নির্দিষ্ট দিশত
ঘূৰালে যদি $ax^2 + 2hxy + by^2$ বাশিটো,
 $a'x'^2 + 2h'x'y' + b'y'^2$ লৈ পৰিবৰ্তন হয়,
তেন্তে প্রমাণ কৰা যে $a + b = a' + b'$ আৰু
 $ab - h^2 = a'b' - h'^2$.

- (ii) Find the condition that the circles
 $x^2 + y^2 + 2g_1x + 2f_1y + c_1 = 0$ and
 $x^2 + y^2 + 2g_2x + 2f_2y + c_2 = 0$ may
intersect orthogonally. 5

$x^2 + y^2 + 2g_1x + 2f_1y + c_1 = 0$ আৰু
 $x^2 + y^2 + 2g_2x + 2f_2y + c_2 = 0$ বৃত্ত
দুটাই লম্বভাৱে ছেদ কৰাৰ চৰ্তটো উলিওৱা।

- (b) (i) Find the condition that the
equation

$ax^2 + 2hxy + by^2 + 2gx + 2fy + c = 0$
represents a pair of parallel straight
lines. 5

$ax^2 + 2hxy + by^2 + 2gx + 2fy + c = 0$
সমীকৰণে এযোৰ সমান্তৰাল সৰলৰেখা নিকৰণ •
কৰাৰ চৰ্ত নিৰ্ণয় কৰা।

- (ii) Find the pole of the line $lx + my + n = 0$ with respect to the parabola $y^2 = 4ax$.

5

$y^2 = 4ax$ অধিবৃত্ত সাপেক্ষে
 $lx + my + n = 0$ ৰেখাৰ প্ৰৱৰ্ত্তন বিন্দু নিৰূপণ
 কৰা।

5. (a) (i) Show that the difference of the focal distances of a point on the hyperbola $\frac{x^2}{a^2} - \frac{y^2}{b^2} = 1$ is always a constant.

5

দেখুওৱা যে $\frac{x^2}{a^2} - \frac{y^2}{b^2} = 1$ পৰাবৃত্তটোৰ ওপৰত
 থকা যি কোনো এটা বিন্দুৰ নাভিদূৰত্বৰ অন্তৰফল
 সদায় এটা ধ্ৰুৱক।

- (ii) Reduce the equation

$$3x^2 - 6xy - 5y^2 - 6x + 22y - 17 = 0$$

to standard form.

5

তলৰ সমীকৰণটোক আদৰ্শগত আকাৰত ৰূপান্তৰিত
 কৰা :

$$3x^2 - 6xy - 5y^2 - 6x + 22y - 17 = 0$$

- (b) (i) Find the equation of the plane which contains the line $\frac{x-1}{2} = \frac{y+1}{-1} = \frac{z-3}{4}$ and is perpendicular to the plane $x+2y+z=12$.

5

$$\frac{x-1}{2} = \frac{y+1}{-1} = \frac{z-3}{4} \text{ সবলবেখাক ধারণ কৰা}$$

আৰু $x+2y+z=12$ সমতলৰ লম্বভাৱে থকা সমতলৰ সমীকৰণ নিৰ্ণয় কৰা।

- (ii) Find the shortest distance and equation of shortest distance between the lines

$$\frac{x-3}{1} = \frac{y-4}{1} = \frac{z+1}{-3} \text{ and } \frac{x-1}{-1} = \frac{y-3}{3} = \frac{z-1}{2}$$

5

$$\frac{x-3}{1} = \frac{y-4}{1} = \frac{z+1}{-3} \text{ আৰু } \frac{x-1}{-1} = \frac{y-3}{3} = \frac{z-1}{2}$$

সবলবেখাদুডালৰ মাজৰ হ্রস্বতম দূৰত্ব আৰু হ্রস্বতম দূৰত্বৰ সমীকৰণ নিৰ্ণয় কৰা।

6. (a) (i) Find the equation of the sphere passing through the circle $x^2 + y^2 + z^2 = 25$, $x+2y-z+2=0$ and the point (1, 1, 1).

5

$x^2 + y^2 + z^2 = 25$, $x + 2y - z + 2 = 0$
বৃত্ত আৰু $(1, 1, 1)$ বিন্দুৰ মাজেৰে যোৱা গোলকৰ
সমীকৰণ নিৰ্ণয় কৰা।

(ii) Find the equation of the cylinder
whose generators are parallel to
 $\frac{x}{1} = \frac{y}{-2} = \frac{z}{3}$ and whose guiding curve
is the ellipse $x^2 + 2y^2 = 1$, $z = 3$. 5

এটা চিলিণ্ডাৰৰ উৎপাদক বেখাকেইডাল যদি
 $\frac{x}{1} = \frac{y}{-2} = \frac{z}{3}$ বেখাৰ সমান্তৰাল হয় আৰু ইয়াৰ
পৰিচালক বক্ৰ যদি $x^2 + 2y^2 = 1$, $z = 3$
উপবৃত্ত হয়, তেন্তে চিলিণ্ডাৰটোৰ সমীকৰণ
উলিওৱা।

(b) (i) Find in symmetrical form, the
equation of a line $x + y + z + 1 = 0$,
 $4x + y - 2z + 2 = 0$ and find its
direction cosines. 5

$x + y + z + 1 = 0$, $4x + y - 2z + 2 = 0$
সবলবেখাক সমন্বিত আকাৰৰ সবলবেখাত প্ৰকাশ
কৰা আৰু ইয়াৰ দিশাংক নিৰ্ণয় কৰা।

- (ii) A plane passes through a fixed point (p, q, r) and cuts the axes in A, B, C . Show that the locus of the centre of the sphere $OABC$ is $\frac{p}{x} + \frac{q}{y} + \frac{r}{z} = 2$.

5

এটা নির্দিষ্ট বিন্দু (p, q, r) ব মাজেবে যোৰা সমতলে অক্ষকেইডালক ক্ৰমে A, B, C ত কাটে। দেখুওৱা যে $OABC$ গোলকৰ কেন্দ্ৰৰ সম্ভাৱপথ $\frac{p}{x} + \frac{q}{y} + \frac{r}{z} = 2$.

7. (a) (i) If $\phi(x, y, z) = xy^2z$ and $\vec{A} = xy\hat{i} - xy^2\hat{j} + yz^2\hat{k}$, find $\frac{\partial^3}{\partial x^2 \partial z} (\phi \vec{A})$ at the point $(2, -1, 1)$.

5

যদি $\phi(x, y, z) = xy^2z$ আৰু $\vec{A} = xy\hat{i} - xy^2\hat{j} + yz^2\hat{k}$ হয়, তেন্তে $(2, -1, 1)$ বিন্দুত $\frac{\partial^3}{\partial x^2 \partial z} (\phi \vec{A})$ ৰ মান উলিওৱা।

- (ii) Prove that
প্রমাণ কৰা যে

$$(\vec{b} \times \vec{c}) \cdot (\vec{a} \times \vec{d}) + (\vec{c} \times \vec{a}) \cdot (\vec{b} \times \vec{d}) + (\vec{a} \times \vec{b}) \cdot (\vec{c} \times \vec{d}) = 0 \quad 5$$

(b) (i) Show that

দেখুওঁৰা যে

$$(\vec{a} \times \vec{b}) \cdot (\vec{c} \times \vec{d}) = \begin{vmatrix} \vec{a} \cdot \vec{c} & \vec{b} \cdot \vec{c} \\ \vec{a} \cdot \vec{d} & \vec{b} \cdot \vec{d} \end{vmatrix} \quad 5$$

(ii) Prove that

প্রমাণ কৰা যে

$$\text{curl grad } \phi = \vec{0} \quad 5$$

***

(b) (i) Show that

দেখুওরা যে

$$(\vec{a} \times \vec{b}) \cdot (\vec{c} \times \vec{d}) = \begin{vmatrix} \vec{a} \cdot \vec{c} & \vec{b} \cdot \vec{c} \\ \vec{a} \cdot \vec{d} & \vec{b} \cdot \vec{d} \end{vmatrix}$$

5

(ii) Prove that

প্রমাণ কবা যে

$$\text{curl grad } \phi = \vec{0}$$

5

***